

Mariusz Chądryński

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA W PERSPEKTYWIE BUDŻETOWEJ UNII EUROPEJSKIEJ NA LATA 2014-2020 – WYBRANE ASPEKTY

SELECTED ASPECTS OF THE EUROPEAN UNION COMMON AGRICULTURAL POLICY BUDGETARY PERSPECTIVE FOR THE PERIOD 2014-2020

Słowa kluczowe: Wspólna Polityka Rolna, rozwój obszarów wiejskich, budżet Unii Europejskiej na lata 2014-2020, rolnictwo w Unii Europejskiej i w Polsce

Key words: the Common Agricultural Policy, rural development, the European Union budget (2014-2020), agriculture in UE and in Poland

Abstrakt. Omówiono wybrane zagadnienia dotyczące perspektyw kształtowania Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2014-2020. Propozycje unijne ograniczają udział wydatków na WPR w budżecie Unii Europejskiej z obecnego 42,7 do 37,4%, nominalnie zaś z 413 do 371 mld euro. Rozważane są również modyfikacje zakresu podstawowych instrumentów polityki w kierunku zwiększenia skuteczności ich działania. Wypracowano i zaproponowano trzy warianty WPR. Polska strategia rozwoju wsi i rolnictwa będzie uwzględniała unijne tendencje i trendy w zakresie stawianych WPR celów i wyzwań.

Wstęp

Wspólna Polityka Rolna (WPR) była jedną z pierwszych zaplanowanych i realizowanych polityk jeszcze Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG). Przyczyniła się ona do stworzenia wspólnego rynku produktów rolnych. Wdrażana jest w krajach członkowskich Unii Europejskiej (UE) od ponad 40 lat. Określa zasady jednolitego funkcjonowania, ochrony i wspierania sektora rolnego we wszystkich krajach członkowskich UE. Głównym celem WPR było i jest wspieranie poprawy warunków życia ludności wiejskiej oraz zapewnienia odpowiedniego poziomu wyżywienia mieszkańcom miast [Organizacja Wspólnej... 2012]. W kontekście zmieniających się warunków życia i funkcjonowania w ujęciu globalnym pojawiają się nowe bardziej szczegółowe cele, jak np. zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego, zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, ochrona środowiska. Istotną kwestią w celu poprawy warunków życia ludności na terenach wiejskich, jest rozwijanie przedsiębiorczości i innowacyjności zarówno w sektorze rolniczym, jak i poza nim.

Rolnictwo i obszary wiejskie Unii Europejskiej gospodarują dużą częścią zasobów naturalnych. Rolnictwo w zależności od stosowanych technik, technologii, praktyk, stopnia intensywności i terytorialnej koncentracji produkcji może wywierać pozytywny lub negatywny wpływ na środowisko naturalne [Stanowisko Rządu... 2012]. Z tego względu ważnym jest odpowiednie kształtowanie i kierunkowanie polityki rolnej. Prognozy wskazują, że w perspektywie długookresowej prawdopodobny jest dalszy wzrost globalnego popytu na surowce rolne. Może to doprowadzić do napięć na światowym rynku żywnościowym. Źródłem zwiększenia popytu na żywność będzie wzrost globalnej populacji i zmiany struktury spożycia oraz rosnące zapotrzebowanie na surowce rolne do celów energetycznych. Stąd, istotne jest dążenie UE do zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego w ramach Wspólnoty, jak również w wymiarze globalnym. Europa ma istotny potencjał wzrostu produkcji rolnej wiążący się nie tylko z dużymi naturalnymi zasobami produkcyjnymi, ale również z dostępem do nowych technologii i sprawnej organizacji łańcucha żywnościowego [Stanowisko Rządu... 2012].

Cechą charakterystyczną rolnictwa UE jest dominujący udział małych, rodzinnych gospodarstw i prawdopodobne jest, że sytuacja taka utrzyma się w najbliższych latach, pomimo występującej restrukturyzacji wspólnotowego rolnictwa. Należy liczyć się z faktem, że udział gospodarstw niskotowarowych może wzrosnąć w przypadku dalszej liberalizacji handlu międzynarodowego i wzrostu zewnętrznej konkurencji. Duża część tego rodzaju gospodarstw będzie miała w przyszłości trudności z osiągnięciem skali ekonomicznej zapewniającej wystarczający dochód w oparciu o produkcję rolną [Stanowisko Rządu... 2012].

Alternatywą może być rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej i aktywizacja działań przedsiębiorczych. Dotyczy to działalności związanych z produkcją rolną, towarzyszących jej i uzupełniających ją jak również działalności pozarolniczych.

Material i metodyka badań

Celem artykułu było przedstawienie w zarysie wybranych elementów problematyki dotyczącej szeroko pojętej sfery związanej z kształtowaniem Wspólnej Polityki Rolnej w ramach nowego okresu budżetowego Unii Europejskiej planowanego na lata 2014-2020. Jako narzędzie badawcze zastosowano analizę stanu badań w zakresie poruszanej tematyki, analizę krytyczną publikowanych materiałów, metodę intuicyjną oraz szeroko pojętą analizę opisową. Zgromadzony materiał został poddany analizie, a następnie syntezie. Opracowanie ma charakter przeglądowy i zostało wykonane w oparciu o dostępne źródła wtórne. Starano się przedstawić w sposób jak najbardziej obiektywny fakty i dane dotyczące badanej problematyki. Informacje te mogą stanowić punkt wyjścia do dyskusji dotyczących kwestii kształtowania WPR w nowej perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020.

Organizacja WPR

W obecnym kształcie Wspólna Polityka Rolna (WPR) opiera się na trzech elementach. Są to:

- system płatności bezpośrednich,
- wspólna organizacja rynków,
- polityka rozwoju obszarów wiejskich.

Elementy te wchodziły w skład dwóch filarów WPR. Pierwszy filar koncentruje się na zasobach rolniczych i składa się z systemu płatności bezpośrednich i wspólnej organizacji rynków, drugi filar skupia się na obszarach wiejskich i dotyczy polityki rozwoju tych obszarów. W ramach działań pierwszego filaru realizowane jest wsparcie finansowe oraz promowanie właściwego gospodarowania gruntami. Rolą drugiego filaru jest wspieranie restrukturyzacji, inwestycji i promowanie zrównoważonych metod gospodarowania oraz dywersyfikacji i aktywizacji obszarów wiejskich [Stanowisko Rządu... 2012]. Uzasadnionym wydaje się zachowanie wszystkich trzech elementów obecnej polityki rolnej przy zmianie kształtu wybranych instrumentów i mechanizmów finansowania w obszarach jej działania. Dotyczy to zwiększenia skuteczności działania stosowanych instrumentów i mechanizmów WPR w poszczególnych filarach.

Na uwagę zasługuje fakt, że w ostatnich 20 latach miał miejsce znaczący spadek udziału środków przeznaczonych na WPR w budżecie unijnym, z około 60% w 1988 r. do 42,7% w obecnej perspektywie finansowej obowiązującej do 2013 r. Natomiast w nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020 planuje się dalsze zmniejszenie udziału środków na Wspólną Politykę Rolną do 37,4%. Mimo tego, WPR pozostaje największą pozycją budżetową nieznacznie przewyższającą Politykę Spójności (wzrost z 35,7 do 36,7%) [Kwieciński 2011, Stanowisko Rządu... 2012]. Wartość funduszy na WPR ma zostać zmniejszona z 413 do 371 mld euro [Jartych 2011], w tym w kopercie finansowej na WPR około 3/4 środków (282 mld euro) planuje się przeznaczyć na płatności bezpośrednie [Kwieciński 2011]. Planowane ograniczenia wydatków w ramach WPR są m.in. tłumaczone tym, że środki z tego funduszu w znacznej mierze są niewykorzystywane lub wykorzystywane nieefektywnie [Bartman 2011]. Kontynuacja redukcji budżetu na WPR może przyczynić się do ograniczenia jego elastyczności i zdolności dostosowywania się do zmieniających potrzeb i warunków rynkowych. Do listy obecnych celów WPR zdefiniowano i dołączono nowe obejmujące [Stanowisko Rządu... 2012]: zmiany klimatyczne, energię odnawialną, gospodarkę wodną, różnorodność biologiczną, innowacyjność w zakresie celów 1-4, działania towarzyszące w sektorze mleczarskim.

Stanowisko Komisji Europejskiej w sprawie WPR

Komisja Europejska wypracowała propozycje dotyczące Wspólnej Polityki Rolnej do 2020 r. i skierowała je w Komunikacie Komisji [2010] do głównych organów Wspólnotowych. W trakcie przeprowadzanych konsultacji przeważała opinia, że WPR powinna pozostać silną wspólną polityką opierającą się na dwóch filarach. Instrumenty zreformowanej WPR należy dzielić jak dotychczas w ramach tych filarów. Pierwszy powinien obejmować wsparcie wypłacane wszystkim rolnikom w systemie rocznym. Drugi ma mieć charakter narzędzia wsparcia realizacji celów wspólnotowych, pozostawiając państwom członkowskim możliwość elastycznego reagowania na ich specyficzne potrzeby przy wykorzystaniu różnych środków. Taki podział umożliwi większą przejrzystość. Filary uzupełniają się wzajemnie, przy czym ich kompetencje nie nakładają się na siebie, dzięki czemu jest możliwa większa koncentracja na skuteczności ich działania.

Również instrumenty WPR powinny pozostać, podobnie jak w poprzednim okresie. W zależności od przyjętego wariantu modyfikować należy ich zakres. Do instrumentów tych zalicza się: płatności

Tabela 1. Ogólne warianty Wspólnej Polityki Rolnej w jej głównych obszarach proponowane przez Komisję Europejską na lata 2014-2020.
 Table 1. General alternatives of the Common Agricultural Policy in its principal areas proposed by the European Commission for the period 2014-2020.

Wariant/ Alternative	Płatności bezpośrednie/Direct payments	Środki rynkowe/Market measures	Rozwój obszarów wiejskich/Rural area development
1.	<p>Wprowadzenie większej równości w podziale środków pomiędzy państwami członkowskimi przy pozostawionym bez zmian obecnym systemie/<i>Introduction of increased equality in the allocation of resources among Member States while leaving the current system unchanged</i></p>	<p>Wzmocnienie narzędzi zarządzania ryzykiem oraz uproszczenie i usprawnienie istniejących instrumentów rynkowych tam gdzie jest to stosowne/<i>Strengthening risk management tools and simplification and streamlining the existing market instruments where appropriate</i></p>	<p>Utrzymanie kierunku działań wynikającego z oceny funkcjonowania WPR: przeznaczenie większej ilości funduszy na wyzwanie związane ze zmianą klimatu, wodą, różnorodnością biologiczną, energią ze źródeł odnawialnych i innowacjami/<i>Maintaining a course of action arising from the CAP Health Check: increasing funding for the climate change, water, biodiversity, renewable energy and innovation challenges</i></p>
2.	<p>Wprowadzenie większej równości w podziale środków pomiędzy państwami członkowskimi i zmianę w ich stosowaniu. Wprowadzenie następujących składników płatności bezpośrednich: – składka podstawowa służąca jako wsparcie doходу; – obowiązkowa dodatkowa pomoc na szczególne „ekologiczne” dobra publiczne, uzyskiwane za pomocą prostych, ogólnych dorocznych i pozaumownych działań rolno-środowiskowych, określona na podstawie dodatkowych kosztów przeprowadzenia w/w akcji; – dodatkowa płatność kompensacyjna dla obszarów o szczególnych ograniczeniach naturalnych; – dobrowolny składnik wsparcia powiązanego z produkcją dla określonych sektorów i regionów. Stworzenie nowego programu dla małych gospodarstw. Ograniczenie stawki podstawowej jednocześnie uwzględniając fakt, że duże gospodarstwa zapewniają zatrudnienie na obszarach wiejskich/<i>The introduction of greater equality in resource distribution among Member States and alteration of their use.</i> <i>The introduction of the following direct payments components:</i> – <i>dues serving as a basic contribution to income support;</i> – <i>mandatory assistance for special „green” public goods through simple, general annual and non-contractual agri-environmental measures, determined on the basis of their additional implementation costs;</i> – <i>additional payment to areas facing specific natural constraints;</i> – <i>voluntary support component coupled with production for specific sectors and regions.</i> <i>Creating a new program for small farms.</i> <i>Reducing the basic rate while taking into account that large farms assure rural employment</i></p>	<p>Poprawienie i uproszczenie instrumentów rynkowych tam gdzie jest to stosowne/<i>Improving and simplifying market instruments where appropriate</i></p>	<p>Dostosowanie i uzupełnienie istniejących instrumentów tak, aby były zgodne z priorytetami UE. Skoncentrowanie wsparcia na ochronie środowiska, przeciwdziałaniu zmianie klimatu, restrukturyzacji i innowacjach oraz na zwiększeniu liczby lokalnych i regionalnych inicjatyw. Wzmocnienie istniejących narzędzi zarządzania ryzykiem i wprowadzenie opcjonalnie narzędzi stabilizacji doходу zgodnie z kategorią zieloną WTO, mającej na celu kompensację znacznej utraty doходу. Przeprowadzenie redystrybucji dochodów pomiędzy państwa członkowskie w oparciu o jak najbardziej obiektywne kryteria/<i>Adapt and supplement the existing instruments so as to conform with EU priorities. The focus of support on environmental protection, climate change, innovation, and restructuring and to increase the number of local and regional initiatives.</i> <i>Strengthening the existing risk management tools and introduction of an optional income stabilization tool in accordance with the WTO green box to compensate for considerable income loss. Redistributing income among Member States by applying the most objective criteria</i></p>

Tabela 1. c.d.
Table 1. continued

Wariant/ Alternative	Płatności bezpośrednie/Direct payments	Środki rynkowe/Market measures	Rozwój obszarów wiejskich/Rural area development
3.	Wycofanie płatności bezpośrednich w obecnej formie. W zamian dostarczenie ograniczonych płatności przeznaczonych na środowiskowe dobra publiczne oraz dodatkowych płatności dla obszarów o szczególnych ograniczeniach naturalnych/Withdrawing direct payments in the current form. Instead, delivering reduced payments intended for environmental public goods and supplement payments to areas wit special natural limitations	Zniesienie wszystkich środków rynkowych z ewentualnym wyjątkiem klauzuli mających zastosowanie w przypadku wystąpienia zakłóceń rynku, z których można korzystać w przypadku wystąpienia głębokich kryzysów/ <i>The removal of all market measures with the possible exception clause applicable in case of market disturbance, which can be used in case of deep crises</i>	Skupienie środków głównie na aspektach środowiskowych i zmianie klimatu/ <i>Focusing resources mainly on environmental aspects and the climate change.</i>

Źródło: opracowanie własne na podstawie Komunikat Komisji... 2010
Source: own study based on Komunikat Komisji ... 2010

bezpośrednie, środki wspierania rynku i rozwój obszarów wiejskich. Określono również nowe wyzwania stojące przed reformą WPR. Zaliczono do nich: bezpieczeństwo żywnościowe, środowisko naturalne i zmiana klimatu, równowaga terytorialna.

Wskazane zostały trzy główne cele zreformowanej WPR spójne z pojawiającymi się wyzwaniami [Komunikat Komisji... 2010]:

- 1) opłacalność produkcji żywności,
- 2) zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi oraz działania na rzecz klimatu,
- 3) zrównoważony rozwój terytorialny.

Z uwagi na opinie dotyczące skuteczności działania stosowanych instrumentów i mechanizmów finansowania oraz nowe wyzwania i cele stojące przed WPR wypracowane i przedstawione zostały trzy alternatywne warianty polityki. W opcjach tych przedstawiono propozycje modyfikacji zakresu zastosowania podstawowych instrumentów WPR.

Należy dodać, że 30% wsparcia bezpośredniego dla rolników będzie zależało od przeprowadzenia przez nich działań mających na celu tzw. ekologizację gospodarstw. Planowane jest wprowadzenie zasady wzajemnej zgodności *cross-compliance*, polegającej na uzależnieniu otrzymywania płatności bezpośrednich od spełnienia przez gospodarstwo określonych wymagań w zakresie ochrony środowiska, bezpieczeństwa żywności oraz dobrostanu zwierząt. To rozwiązanie nie jest korzystne dla Polski. Proponowany mechanizm modulacji wiąże się ze zmniejszeniem kwot płatności bezpośrednich dla największych gospodarstw (otrzymujących ponad 5 tys. euro rocznie) i przesunięcie uzyskanych w ten sposób oszczędności na wsparcie drugiego filaru WPR. Jest to korzystne dla polskiego rolnictwa. Natomiast zasada decouplingu, czyli oddzielenia płatności bezpośrednich od produkcji rolnej polega na zastąpieniu większości występujących dotychczas płatności bezpośrednich w różnych dziedzinach produkcji rolnej jedną wspólną płatnością przypisaną do powierzchni gospodarstwa. Zasada ta zwiększa orientację prorynkową pozostawiając rolnikom większą swobodę w dostosowaniu wielkości i struktury produkcji do wymagań rynku. Jest ona korzystnym rozwiązaniem dla Polski. W ramach założeń WPR na nowy okres planowania kładzie się duży nacisk na zrównoważony rozwój wydajnego rolnictwa i obszarów wiejskich [Inwestujemy dziś... 2011, Reforma WPR... 2012].

Stanowisko Polski dotyczące WPR po 2013 r.

Resort rolnictwa i krajowe organizacje rolnicze stoją na stanowisku, że proponowane zmiany WPR po 2013 r. nie zwiększą konkurencyjności UE na światowym rynku. Nie skorzystają na nich również polscy rolnicy. Przykładem są dopłaty, które dla polskich rolników nadal będą dużo niższe niż w takich krajach, jak: Francja, Niemcy, Holandia. Nie uda się im zrównać ze średnią unijną. Obecnie są one na poziomie 196 euro. W 2014 r. dopłaty bezpośrednio w Polsce średnio na 1 ha użytków rolnych mają wynieść 215 euro, do 2017 r. zwiększyć się do 221 euro, natomiast w 2020 r. mają wynieść 224 euro przy przeciętnej unijnej na poziomie 263 euro [Drewnowska... 2012, Kwiecieński 2011].

Konieczne jest, aby strategia rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce na najbliższe kilkanaście lat wpisywała się w kolejne okresy planowania w Unii Europejskiej. Przy tym należy brać pod uwagę aktualnie kształtowane założenia obecnego okresu finansowania (lata 2007-2013). Koncepcje strategiczne Polski powinny uwzględnić unijne tendencje i trendy w podejściu do obszarów wiejskich i jednocześnie podkreślać maksymalnie rolę, znaczenie i wykorzystanie wielkiego potencjału tkwiącego w polskich obszarach wiejskich. Uwzględniając cele i wyzwania stawiane WPR przez unijne organy ją kształtujące do najważniejszych elementów przyszłej strategii zaliczyć można [Reforma WPR... 2012]:

- rozwój upraw energetycznych (produkcja biomasy) – pozwala to na rolnicze wykorzystanie powierzchni produkcyjnej na cele nieżywnościowe; można również upatrywać perspektyw w tego rodzaju działalności związanej z alternatywnymi „zielonymi”, przyjaznymi środowisku źródłami energii;
- pobudzenie produkcji na terenach rolniczych surowców do przetwórstwa i przemysłu wyrobów tradycyjnych, takich jak: len, konopie, wiklina, rośliny oleiste; może się to również przyczynić do rozwoju na terenach wiejskich rzemiosła, a to spowoduje tworzenie nowych miejsc pracy i aktywizację przedsiębiorczości;
- rozwój produkcji żywności ekologicznej – przyczyni się to do wykorzystania rozdrobnionej struktury polskich gospodarstw, lepszego wykorzystania dużych zasobów siły roboczej oraz potencjału środowiskowego ziemi rolniczej, która jest nieskażona;
- działania mające na celu wykreowanie jako polskiej specjalności produktów regionalnych i lokalnych;
- wsparcie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej; przyczyni się to do tworzenia miejsc pracy poza rolnictwem i rozwoju lokalnego w ujęciu ekonomicznym;
- wypracowanie jasnej strategii wobec organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO).

Duży nacisk należy położyć na rozwój lokalny, który umożliwi realizację większości celów rozwojowych i przyczyni się do bardziej efektywnego wykorzystania ograniczanych środków wsparcia unijnego i krajowego. Szczególnie istotne jest pobudzenie tzw. kapitału społecznego przez wspieranie rozwijania wiedzy, umiejętności i aktywności tkwiących w mieszkańcach obszarów wiejskich [Reforma WPR... 2012].

Podsumowanie i wnioski

W ramach WPR występuje mnogość kwestii, instrumentów, celów, wyzwań, narzędzi, których nie sposób szczegółowo przedstawić i ustosunkować się do nich. Kształtowanie Wspólnej Polityki Rolnej w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020 jest kwestią złożoną i niełatwą. Występują tu konflikty interesów poszczególnych państw członkowskich. Dotyczy to choćby kwestii płatności bezpośrednich, tj. zróżnicowania ich wysokości. Niemiecki, francuski i holenderski rolnik otrzyma więcej niż rolnicy z krajów nowo przyjętych. W kontekście wykorzystania i efektywności środków funduszu należy rozważyć zmiany zakresu zastosowania i działania podstawowych instrumentów WPR. Nacisk również należy położyć na modyfikowanie narzędzi regulacji rynku. Ważną kwestią jest sukcesywne wycofywanie się Wspólnoty z mechanizmu kwotowania, np. kwoty mleczne mają funkcjonować do 2015 r. Zasada ta została przyjęta w obecnym okresie planowania, a wprowadzona ma być w następnym. Stąd w sektorze mleczarskim przewidywane są wspierające działania towarzyszące celom, których jest umożliwienie płynnego wycofania z mechanizmu kwotowania i dostosowania do warunków rynkowych tego sektora. Ważny jest efektywny i racjonalny program wspierania rozwoju obszarów wiejskich przez inwestycje jako przynoszące w przyszłości rozwój. Nie należy przy tym zaniedbywać pierwszego filaru będącego gwarantem bezpieczeństwa żywnościowego i ochrony środowiska naturalnego. Należy dodać, że w kształtowaniu całego unijnego budżetu największy wpływ i jednocześnie czerpać jak najwięcej korzyści chcą najwięksi płatnicy.

Podkreślić należy istotność tego, aby środki przeznaczane były na inwestycje, co gwarantuje rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich, a to przyczynić się może do rozwoju całej gospodarki. Należy brać pod uwagę głosy mówiące, że konsumpcja i dopłaty dla rolników są wydatkami „martwymi”, które mogą jedynie stabilizować sytuację, ale nie będą przynosić zysków w przyszłości [Jartych 2011]. Należy wypracować instrumenty i mechanizmy efektywnego wsparcia WPR. Propozycją godną rozważenia jest wprowadzenie

dyscypliny finansowej przez konieczność zwrotu środków, które nie przyniosły założonego na pewnym poziomie efektu. WPR to nie tylko narzędzie do redystrybucji unijnego budżetu, ale również sposób modernizowania rolnictwa po to, aby stało się bardziej konkurencyjnym na świecie [Drewnowska... 2012].

Podkreślić należy fakt, że rolnictwo jest integralną częścią gospodarki europejskiej. Większe ograniczenia działalności rolnej mogą powodować spadek PKB i utratę miejsc pracy w powiązanych z rolnictwem sektorach gospodarki, szczególnie w obrębie łańcucha dostaw żywności, który zależy od podstawowego sektora rolnego [Komunikat Komisji... 2010].

Polska polityka rolna powinna koncentrować się, z jednej strony na lobbowaniu ujęcia w unijnych wytycznych, dotyczących WPR w nowej perspektywie, jak najkorzystniejszych rozwiązań dla rolnictwa polskiego. Z drugiej strony, na podjęciu działań mających na celu przystosowanie się do jak najlepszego wykorzystania planowanych środków poprzez dostosowanie strategii działania do trendów i tendencji unijnych.

Literatura

- Bartman K.** 2011: Rekomendacje dla PE do budżetu UE na lata 2014-2020, [www.obserwatorfinansowy.pl/2011/06/08/rekomendacje-parlament-europejski-budzet-ue-2014-2020], odczyt 25.01.2012.
- Drewnowska B.** 2012: Polska krytykuje reformę rolną. [www.rp.pl/artukul/789172.html], odczyt 09.01.2012.
- Gruner K.** 2011: Europę czeka czas zmian – perspektywa finansowa na lata 2014-2020, [www.blogcim.wordpress.com/2011/08/29/europe-czekaja-zmiany], odczyt 25.01.2012.
- Investujemy dziś w lepsze jutro, komunikat prasowy Komisji Europejskiej z dnia 29.06.2011 r., [www.europa.eu], odczyt 25.01.2012.
- Jartych K.** 2011: Budżet Unii Europejskiej na lata 2014-2020 – zaciskanie pasa czy ambitne plany? Warszawa. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów; WPR do 2020 r. 2010: Sprostac wyzwaniom przyszłości związanym z żywnością, zasobami naturalnymi oraz aspektami terytorialnymi. KE Bruksela, 18.11.2010, KOM (2010) 672 wersja ostateczna.
- Kwieciński J.** 2011: Nowy budżet UE na lata 2014-2020, [www.vabanque.nowyekran.pl/post/19751,dr-jerzy-kwiecinski-nowy-budzet-ue-na-lata-2014-2020], odczyt 25.01.2012.
- Mickiewicz A.** 2012: Polish Agriculture In The Common Agricultural Policy After 2013. *Economic Science for Rural Development*, 27, Jelgawa, 159-163.
- Mickiewicz B.** 2012: Perspectives of Agricultural Policy for The European Union Member States After 2013. *Economic Science for Rural Development*, 27, Jelgawa, 164-168.
- Organizacja wspólnej polityki rolnej, [www.newtrader.pl/organizacja-wspolnej-polityki-rolnej,463,uianeuropejska.html], odczyt 06.04.2012.
- Polska wizja Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku – założenia i wstępne propozycje. Wstępny projekt stanowiska Polski odnośnie kształtowania WPR po 2013 r.
- Przyszłość Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej po 2013 roku. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, maj 2009.
- Reforma WPR i jej skutki dla Polski, [www.wir.org.pl/raporty/reforma_wpr.html], odczyt 06.04.2012.
- Stanowisko Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie przyszłości Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej po 2013 roku – dokument programowy.

Summary

The article discusses selected issues concerning prospects of the development of the Common Agricultural Policy for the period 2014-2020. The proposal limits the CAP budget share from the current 42.7 to 37.4%, and in the nominal terms from 413 bln euro to 371 bln euro. Among considered issues is also the modification of the scope of basic policy instruments aiming at increasing their effectiveness. Three CAP version have been formulated and submitted for consideration. Poland's rural area and agriculture development strategy will reflect the EU tendencies within the scope of the CAP goals and challenges.

Adres do korespondencji:

dr inż. Mariusz Chądryński
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
tel. (22) 593 40 38
e-mail: mariusz_chadrynski@sggw.pl